

Rzeszów, 04.11.2022 r.

Dr hab. inż. Roman Chorób, prof. UR
Katedra Metod Ilościowych i Informatyki Gospodarczej
Instytut Ekonomii i Finansów
Kolegium Nauk Społecznych
Uniwersytet Rzeszowski

Recenzja rozprawy doktorskiej

mgra Mateusza Mariusza Mierzejewskiego

„Ocena wpływu wzrostu gospodarczego na dobrostan wymierny”

napisanej pod kierunkiem promotora naukowego Prof. zw. dr hab. Krzysztofa Firleja
na Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie

1. Wybór tematu i założenia badawcze

Wzrost gospodarczy jest jednym z najważniejszych zjawisk w gospodarce globalnej. Pierwsze prace, które obejmowały tematykę kwestie związane ze wzrostem gospodarczym pochodzą z XVIII i XIX wieku – Adam Smith (1776), Thomas Malthus (1798), David Ricardo (1852) oraz wiele lat później Frank Ramsey (1928), Allyn Young (1928) i Frank Knight (1964). W pracach tych szczególną uwagę poświęcano m. in. zachowaniu przedsiębiorstw w warunkach konkurencji doskonałej oraz równowadze gospodarki ogólnej w ujęciu dynamicznym. Badano ponadto rolę prawa malejących przychodów w procesie akumulacji kapitału fizycznego i ludzkiego, wzajemne zależności między dochodem na mieszkańca a stopą wzrostu liczby ludności oraz efekty postępu technicznego w postaci wzrostu specjalizacji pracy oraz odkrywania nowych dóbr i technologii.

W badaniach dotyczących dobrostanu eksponuje się głównie stopień zaspokojenia potrzeb materialnych. Pojęcie to jest najbardziej zbliżone do szeroko pojmowanych warunków życia i obejmuje swoim znaczeniem zarówno stopień zaspokojenia potrzeb, jak i poziom nakładów wykorzystywanych do ich zaspokojenia. Zgodnie z definicją zaproponowaną przez ONZ pojęcie poziomu życia (które zawiera się w ramach dobrostanu) obejmuje całokształt rzeczywistych warunków życia ludzi oraz stopień ich materialnego i kulturalnego zaspokojenia potrzeb poprzez strumień dóbr i usług odpłatnych, a także pochodzących z funduszy społecznych.

Kształtowanie się dobrostanu stanowi jedno z zasadniczych zjawisk współczesnej ekonomii. Nie jest to jednak zjawisko wyczerpująco opisane w literaturze przedmiotu, w szczególności w ujęciu wpływu wzrostu gospodarczego na dobrostan. Podobnie, na co zwrócił uwagę Autor dysertacji, jak też ukazują ostatnie przemiany gospodarcze, same modele opisujące wzrost gospodarczy wymagają redefinicji, która umożliwi uwzględnienie czynników społecznych w opisie zjawisk wzrostu gospodarczego. Autor, uzasadniając zatem wybór tematu rozprawy, wskazał na trzy przesłanki: modele wzrostu gospodarczego pozostają niewystarczające do opisu ścieżki zmian poszczególnych gospodarek; niedostatecznie opisana pozostaje kwestia wpływu wzrostu gospodarczego na dobrostan oraz fakt, że ograniczona liczba badań tej relacji implikuje brak dedykowanych poszczególnym przestrzeniom dobrostanu zaleceń w zakresie prowadzonych polityk wzrostu gospodarczego.

Opisany kontekst badawczy skłonił Autora pracy do podjęcia tematyki badania relacji między wzrostem gospodarczym a dobrostanem wymiernym. Poprzez pojęcie dobrostanu wymiernego Autor rozumie te elementy dobrostanu, które pozostają w przestrzeni obiektywnej, a co za tym idzie mierzalnej, przy nieobjęciu badaniem czynników subiektywnych, a więc związanych z jakością życia jednostek, ich subiektywnymi przeżyciami i doświadczeniami. Podejście to, zdaniem Autora, cechuje się więc ujęciem problemu relacji między wzrostem gospodarczym a dobrostanem jako problemu makroekonomicznego, służącemu opisowi relacji występujących w społeczeństwach ogółem, wskazując tym samym na występującą współcześnie lukę badawczą w tym zakresie. Biorąc pod uwagę powyższe rozważania, proponowaną tematykę pracy uznaje za interesującą i aktualną zarówno dla rozwoju nauki, jak również z punktu widzenia jej wymiaru praktycznego.

Głównym celem badawczym dysertacji była ocena wpływu wzrostu gospodarczego na kształtowanie się dobrostanu wymiernego w krajach europejskich. Do rozpatrzenia omawianego problemu Autor dokonał analizy poszczególnych grup wskaźników opisujących dobrostan wymierny (których wybór został poprzedzony odpowiednią kwerendą literaturową na temat teoretycznych determinant tego obszaru), co implikowało konieczność przeprowadzenia strukturalnej analizy gospodarki nie tylko jako jednego organizmu, lecz również jako sieci powiązań społeczno-gospodarczych. Oznaczało to potrzebę przeprowadzenia badań opisujących zmiany w ramach danej grupy cech (np. edukacja, stabilność społeczna etc.), które mogły wynikać z prowadzonej polityki gospodarczej, postępującej konwergencji (w ramach kraju, Europy, bądź wynikającej z procesów globalnych), występujących w badanym okresie szoków gospodarczych (np. kryzys pierwszej dekady XXI wieku) lub innych czynników społeczno-ekonomicznych. Ponadto istotnym stała

się identyfikacja i klasyfikacja czynników, które zdaniem Autora przyczyniają się zarówno do wzrostu gospodarczego, jak również poprawy dobrostanu wymiernego, co w konsekwencji umożliwiłoby w przyszłości prowadzenie skutecznej polityki wzrostu zorientowanego na poprawę życia społeczeństwa. W celu osiągnięcia głównego celu pracy Autor sformułował następujące **cele szczegółowe**:

1. Rozpoznanie genezy terminu dobrostanu wymiernego oraz umiejscowienie go w przestrzeni badań ekonomicznych;
2. Przegląd badań nad relacjami między wzrostem gospodarczym a dobrostanem wymiernym w celu wskazania dotychczas określonych implikacji;
3. Ustalenie czynników endogenicznych zawierających się w przestrzeni dobrostanu wymiernego;
4. Kwerenda literaturowa na temat terminu wzrostu gospodarczego oraz określenie głównych czynników strukturalnych wzrostu gospodarczego, które przyjmowane są w modelach teoretycznych, w celu doboru zmiennych egzogenicznych do badania;
5. Identyfikacja struktur wzrostu gospodarczego, jak i poszczególnych miar dobrostanu wymiernego przeprowadzona poprzez klasyfikację państw, w celu wskazania gospodarek o zbliżonych parametrach w tych obszarach, a co za tym idzie prowadzących podobną politykę społeczno-gospodarczą lub też będących na zbliżonych poziomach wzrostu oraz rozwoju gospodarczego;
6. Określenie relacji między poszczególnymi wskaźnikami struktury wzrostu gospodarczego a miarami opisującymi przestrzeń dobrostanu wymiernego;
7. Opracowanie mapy najistotniejszych relacji między strukturą wzrostu gospodarczego a wskaźnikami dobrostanu wymiernego, która posłuży wskazaniu pożądanych polityk struktury wzrostu odpowiadających na potrzeby społeczne.

Cele pracy nawiązują do jej tematu, wpisują się w problematykę i tematykę ocenianej rozprawy, mają rzeczowy charakter, właściwy do poziomu i zakresu prowadzonych rozważań, umożliwiając jednocześnie osiągnięcie celu głównego. Zastrzeżenie moje budzi jednak sformułowanie celu głównego, który jest niemal tożsamy z tytułem rozprawy; dlatego należałoby go nieco inaczej sformułować.

W pracy sformułowano i poddano weryfikacji następującą **hipotezę główną**:

Wzrost gospodarczy przekłada się na kształtowanie wartości wskaźników dobrostanu wymiernego. W celu przeprowadzenia procesu weryfikacji hipotezy głównej dysertacji Autor sformułował pięć **hipotez szczegółowych**:

- I. *Istnieje zależność między strukturą wzrostu gospodarczego a czynnikami dobrostanu wymiernego;*
- II. *Poszczególne warunki dobrostanu wymiernego pozostają pod wpływem zbliżonych elementów struktury wzrostu gospodarczego;*
- III. *Badane kraje europejskie cechują się silnym zróżnicowaniem struktur wzrostu gospodarczego;*
- IV. *Zróżnicowanie struktur wzrostu przekłada się na klasyfikację państw względem miar dobrostanu wymiernego;*
- V. *Istnieje możliwość wskazania najistotniejszych dla ewolucji przestrzeni dobrostanu wymiernego czynników struktury wzrostu gospodarczego.*

Hipotezy badawcze nie budzą zastrzeżeń, są poprawnie sformułowane i możliwe do weryfikacji. Korespondują też z postawionymi celami i pozwalają na skonkretyzowanie rozwiązania podjętego problemu badawczego.

Realizacji celów i weryfikacji hipotez rozprawy podporządkowano **zakres badań** oraz **dobór metod i narzędzi badawczych**. Do badań przeprowadzonych w pracy wykorzystano dane odnoszące się do wartości wskaźników opisujących kształtowanie się struktury wzrostu gospodarczego, dobrostanu pośredniego oraz dobrostanu deklaratywnego. Ze względu na obszar i charakter prowadzonych badań (powrót zainteresowania badaniem przestrzeni dobrostanu w ujęciu makroekonomicznym zdarzył się w ostatnich kilkudziesięciu latach, w związku z czym zbiory danych globalnych dotyczących tego obszaru były silnie ograniczone), zdecydowano się na zawężenie okresu badawczego do zakresu lat 1995-2019. W celu równoczesnego poszerzenia zbioru danych, w zakresie ilości obserwacji, Autor zdecydował się na wykorzystanie informacji na temat wskaźników z 31 krajów. Do zbioru tego należały: Austria, Belgia, Czechy, Dania, Finlandia, Francja, Niemcy, Grecja, Węgry, Islandia, Irlandia, Włochy, Luksemburg, Holandia, Norwegia, Polska, Portugalia, Słowacja, Hiszpania, Szwecja, Szwajcaria, Wielka Brytania, Estonia, Słowenia, Łotwa, Litwa, Bułgaria, Chorwacja, Cypr, Malta oraz Rumunia. Tym samym, przy założeniu o niewystąpieniu braków danych dla danego przypadku, możliwe było otrzymanie 775 obserwacji, o różnych cechach czasowych oraz przestrzennych, dla danego wskaźnika. Dobór krajów podyktowany był próbą wyodrębnienia krajów o zbliżonych cechach wzrostu gospodarczego (wszystkie kraje należą do grupy krajów rozwiniętych) oraz przestrzennych (wszystkie wskazane kraje są krajami europejskimi).

Silna złożoność rozpatrywanego w pracy problemu badawczego wymagała zastosowania możliwie szerokiego podejścia do wykorzystywanych danych statystycznych. W związku z tym Autor dysertacji zdecydował się na wykorzystanie kolejnych wskaźników, które zostały

pogrupowane i zestawione w dwie grupy, tj. wskaźniki odnoszące się do miar dobrostanu wymiernego oraz wskaźniki odnoszące się do miar struktury wzrostu gospodarczego. Na podstawie przedstawionych danych przeprowadzono ich obrazowanie z wykorzystaniem opisów trendów oraz tendencji, następnie klasyfikację poszczególnych przypadków oraz badanie relacji między zmiennymi, co w konsekwencji miało wspomóc realizację wskazanego celu głównego, jak również celów pomocniczych pracy. Wykorzystane w kolejnych rozdziałach pracy narzędzia można uszeregować w trzy kolejno uzupełniające się grupy metod: metody wizualizacji i opisu danych, metody klasyfikacji oraz metody badania zależności. Na podstawie metody regresji wielorakiej, ze szczególnym uwzględnieniem wartości parametrów Beta hierarchizujących wpływ poszczególnych zmiennych na dynamikę zmiennej objaśnianej, opracowywano ogólny schemat relacji między strukturą wzrostu gospodarczego a miarami dobrostanu wymiernego. Autor pracy podkreślił jednak, że wyznaczone z wykorzystaniem wskazanej metody relacje, ze względu na charakter wykorzystanego narzędzia, mogą nie być jedynymi relacjami występującymi między zmiennymi. W indywidualnych przypadkach (wybranych wskaźników) możliwe jest bowiem, zdaniem Autora, zastosowanie precyzyjniejszych metod, które uwzględniałyby efekty międzygrupowe, nieliniowość czy sezonowość relacji między zmiennymi. Równocześnie jednak, zastosowana metoda umożliwia opisanie ogólnej, najwyraźniejszej relacji między wartościami wskaźników struktury wzrostu a wskaźników dobrostanu wymiernego.

2. Struktura pracy i zawartość merytoryczna

Rozprawa doktorska mgra Mateusza Mierzejewskiego składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów oraz zakończenia. Łącznie z aneksem rozprawa liczy 445 stron. Bibliografia obejmuje 546 pozycji oraz 17 źródeł internetowych, z czego aż ponad 440 pozycji literatury jest w języku angielskim. W pracy zamieszczono: 40 tabel, 13 rysunków, 178 wykresów oraz 6 map. Ich bogata zawartość oraz umiejętne i odpowiednie rozmieszczenie znacznie wzbogaciły wysoką wartość poznawczą pracy, ułatwiając jednocześnie jej prawidłowy odbiór i jasny przekaz. Szczególnie godne uwagi są opracowania własne Autora zamieszczone na rysunkach: 1.2., 1.7., 4.1., 5.1.

Praca rozpoczyna się od wprowadzenia zawierającego uzasadnienie podjęcia wybranej tematyki, cele, zakres danych, hipotezy badawcze oraz charakterystykę układu pracy – 8 stron;

Rozdział 1. Koncepcja dobrostanu – 81 stron;

Rozdział 2. Czynniki wzrostu gospodarczego – 66 stron;

Rozdział 3. Metody badawcze i źródła danych wykorzystywane w pracy – 10 stron;

Rozdział 4. Sytuacja gospodarcza krajów Unii Europejskiej w kontekście dobrostanu wymiernego w latach 1995-2019 – 114 stron;

Rozdział 5. Wyniki badań empirycznych nad wpływem struktury wzrostu gospodarczego na dobrostan wymierny – 75 stron;

Rozprawę kończą: podsumowanie, bibliografia, załączniki oraz odpowiednie spisy.

Oceniając strukturę pracy należy podkreślić, że jej układ jest uporządkowany, logiczny i spójny, głównie z punktu widzenia kolejności poruszanych problemów. Autor swobodnie przechodzi od zagadnień teoretycznych do części empirycznej oraz od kwestii ogólnych do szczegółowych. Doktorant umiejętnie łączy rozważania teoretyczne z analizą praktyczną, wywody o charakterze metodycznym z zagadnieniami o wymiarze aplikacyjnym. Problematyka podjęta w rozprawie mieści się w dyscyplinie naukowej ekonomia i finanse, a jej treść zasadniczo jest realizacją problematyki postawionej w temacie.

W **rozdziale pierwszym** Autor dokonał charakterystyki koncepcji dobrostanu, którą przybliżył w kolejnych trzech częściach tego rozdziału. W pierwszym podrozdziale znalazły się wyniki kwerendy literaturowej na temat samego pojęcia dobrostanu, który pojawia się w wielu dziedzinach obok takich terminów, jak jakość życia czy szczęście. Część ta miała za zadanie wskazać problemy związane z częstym pokrywaniem się definicji, zaś w rezultacie prowadzić do sformułowania, wykorzystywanej w dalszych częściach rozprawy, definicji dobrostanu wymiernego. Podrozdział drugi stanowił uzupełnienie historyczne przedstawionego terminu dobrostanu poprzez wskazanie w jakim zakresie rozpatrywany był on w obszarze ekonomii. Równocześnie, dzięki takiemu podejściu, przedstawiono proces reorientacji zainteresowania ekonomii jako nauki społecznej z płaszczyzny *stricte* materialnej, po uwzględnieniu elementów humanistycznych systemu gospodarczego. Ostatni podrozdział traktował o współczesnych podejściach do badania dobrostanu, w tym dobrostanu wymiernego, wskazując na możliwe do wykorzystania w dalszych badaniach wskaźniki obiektywne. Reasumując, w rozdziale pierwszym Autor zdefiniował pojęcie dobrostanu, ukazując jego historyczne konotacje w obszarze ekonomii prowadząc ostatecznie do klaryfikacji dostępnych miar. Rozdział ten oceniam wysoko, Autor dokonał w nim obszernego teoretycznego wprowadzenia do dalszych badań, ukazując genezę oraz podstawy koncepcji dobrostanu, jak też dokonując przeglądu współczesnych badań nad dobrostanem.

Rozdział drugi Autor poświęcił kwerendzie literaturowej dotyczącej teoretycznych modeli wzrostu gospodarczego. Miał on na celu wskazanie genezy współczesnych modeli wzrostu, jak również wyodrębnienie kluczowych czynników wzrostu gospodarczego, które wykorzystane mogły być do opisu struktury gospodarczej obserwowanej w poszczególnych

krajach uwzględnionych w badaniach. W celu określenia pojęcia wzrostu gospodarczego, a co ważniejsze czynników wykorzystywanych do opisu procesu wzrostu gospodarczego, koniecznym było przeprowadzenie wyodrębnienia tych zmiennych z obszaru zainteresowania teorii ekonomii wzrostu oraz badań statystycznych w tym zakresie. W związku z powyższym Autor dokonał podziału tego rozdziału na cztery kolejno uzupełniające się części, których celem było określenie czynników wzrostu gospodarczego umożliwiających przeprowadzenie oceny wpływu oraz zmian w procesie wzrostu gospodarczego. Pierwsze trzy podrozdziały objęły tematyką kolejne klasy modeli (tj. neoklasyczne, endogeniczne i strukturalne) opracowywanych w perspektywie ekonomii wzrostu. Ich celem było wskazanie na główne czynniki wpływające na wzrost gospodarczy rozważany w teoretycznych modelach wzrostu. W ostatnim podrozdziale Autor dokonał charakterystyki współczesnych badań statystycznych w obszarze wzrostu gospodarczego, z uwzględnieniem jego wpływu na wybrane elementy przestrzeni społeczno-gospodarczej, jak również dokonując systematyzacji prezentowanych w rozdziale czynników umożliwiającą określenie ich oceny w perspektywie procesu wzrostu gospodarczego. Ten rozdział również oceniam pozytywnie, choć, jak wskazuje też Autor, sam wpływ wzrostu gospodarczego obserwowany jest w wielu obszarach społecznych, często nie bezpośrednio związanych z zainteresowaniami ekonomii. Badania oceny tego wpływu przyjmują w związku z tym coraz bardziej interdyscyplinarny przebieg, starający się uwzględnić szeroką gamę czynników społeczno-gospodarczych.

W kolejnym **trzecim rozdziale** Doktorant zaprezentował źródła danych, jak również przedstawił wykorzystywane w badaniu grupy wskaźników. Ponadto, w rozdziale tym wskazane zostały metody badań ilościowych, które zostały wykorzystane w analizie relacji, obrazowaniu, klasyfikacji wskaźników oraz gospodarek podlegających badaniu. Rozdział ten został podzielony na dwie kolejno uzupełniające się części: pierwsza z nich zawierała wyczerpujący opis miar wykorzystanych w badaniu (z uwzględnieniem wskazania na ich źródła oraz zakresy), natomiast część druga koncentrowała się na opisie metod wykorzystywanych w dalszej części badań. Ich szczegółową charakterystykę przybliżono też w pierwszej części niniejszej recenzji. Również ten rozdział oceniam pozytywnie, aczkolwiek z uwagi na jego niewielką objętość (10 stron) warto by było rozważyć jego wkomponowanie do jednego z kolejnych rozdziałów dysertacji (umieszczając go jako podrozdział prezentujący metody badawcze i źródła danych wykorzystywane w pracy).

W **rozdziale czwartym** Autor zaprezentował kształtowanie się wskaźników podlegających badaniu zarówno opisujących struktury wzrostu gospodarczego, jak również dobrostanu wymiernego. Dodatkowo w rozdziale tym przeprowadził klasyfikację państw w

grupy o zbliżonych strukturach motorów wzrostu gospodarczego oraz strukturach wskaźników dobrostanu wymiernego. Warto zauważyć, na co uwagę zwrócił również Autor pracy, że badania w przestrzeni społeczno-gospodarczej, w szczególności w ujęciu makroekonomicznym, powinny uwzględniać fakt, że jakakolwiek badana relacja przynależy do ogólnego, skomplikowanego systemu najczęściej dwustronnych zależności, w których działanie będące przyczyną występuje zamiennie z działaniem będącym skutkiem. W perspektywie podjętego tematu pracy, Autor rozprawy podkreśla, że poszczególne elementy podlegające obserwacji wykazywać mogą taką właśnie zależność dwustronną, tj. nie tylko wzrost gospodarczy może się przekładać na wyniki dobrostanu, lecz również wyniki wskaźników tego dobrostanu przekładać się mogą na tempo wzrostu gospodarczego. W związku z powyższym, co szczególnie pozytywnie należy ocenić, niniejszy rozdział został podzielony na trzy kolejno uzupełniające się części. W pierwszym podrozdziale Autor zaprezentował statystyki wzrostu gospodarczego znajdujące się poza wynikami dobrostanu pośredniego, co umożliwiło klasyfikację krajów względem struktur czynników wzrostu gospodarczego, dając możliwość wskazania grup państw o zbliżonych motorach wzrostu. W drugiej części rozdziału przedstawiono wybrane statystyki pośredniego dobrostanu wymiernego, prowadzące do klasyfikacji krajów względem wartości wskaźników dobrostanu w ramach poszczególnych warunków dobrostanu, jak również stanowiące uzupełnienie zbioru czynników strukturalnych wpływających na wzrost gospodarczy. W ostatnim podrozdziale Autor dokonał klasyfikacji względem wskaźników dobrostanu deklaratywnego obejmując systematyzację krajów względem wskaźników znajdujących się w deklaratywnym obszarze dobrostanu, tj. indeksów dobrostanu oraz wskaźników będących rezultatem badań ankietowych. Niniejszy rozdział, jak i podejście Autora, w obliczu złożoności obszaru badań, oceniam nadzwyczaj pozytywnie, gdyż przeprowadzona klasyfikacja umożliwiła charakterystykę obszaru badanych elementów systemu społeczno-gospodarczego, podlegającemu badaniu w poszczególnych krajach, dając też możliwość przedstawienia wskaźników wykorzystywanych w ramach opisu poszczególnych elementów czynników wzrostu, warunków dobrostanu oraz mierników dobrostanu deklaratywnego.

W ostatnim **piątym rozdziale** Doktorant skoncentrował się na prezentacji wyników badań relacji między strukturą wzrostu gospodarczego a poszczególnymi wskaźnikami dobrostanu wymiernego. Na podstawie przeprowadzonych badań określono główne czynniki wzrostu, które wpływają na poprawę lub pogorszenie się jakości dobrostanu wymiernego. W rozdziale tym przedstawiono ogólny schemat relacji między strukturą wzrostu gospodarczego a dobrostanem wymiernym, jak również wskazano na wynikające z badań konsekwencje, które

wykorzystane mogą być przy aplikowaniu polityk wzrostu gospodarczego. Ze względu na podkreślaną złożoność obszaru badań, Autor zdecydował się w tym rozdziale, co szczególnie też pozytywnie oceniam, na trzyetapowe przedstawienie wyników w formie określenia najważniejszych zależności (w tym kluczowych wniosków i zaleceń), zaś kwestie techniczne związane z wartościami parametrów poszczególnych modeli każdorazowo umieszczono w załącznikach. W pierwszej części opisu wyników przedstawiono najważniejsze zależności w modelach badających relacje między strukturą wzrostu gospodarczego a wskaźnikami dobrostanu deklaratywnego z uwzględnieniem dodatkowych czynników opisujących środowisko danego warunku dobrostanu. W części drugiej Autor dokonał opisu wyników zastosowanych dwóch podejść do badania dobrostanu deklaratywnego: pierwsze z nich poprzez modelowanie z wykorzystaniem danych odnoszących się do dobrostanu pośredniego (w pracy określane jako „modelowanie pośrednie”), drugie zaś z wykorzystaniem wskaźników struktury wzrostu gospodarczego (w pracy określane jako „modelowanie oparte o strukturę wzrostu”). W ostatniej części rozdziału Doktorant zaprezentował, szczególnie godny polecenia, autorski diagram uwzględniający najważniejsze wnioski z przeprowadzonych badań. Wynika z nich, że badanie wzrostu gospodarczego prowadzi do jednoznacznej odpowiedzi, iż dobrostan wymierny zarówno w aspekcie pośrednim, jak i deklaratywnym, zależy od czynników wzrostu gospodarczego. Równocześnie, powiązania te tworzą skomplikowaną sieć powiązań, w których wskazać można zarówno słabsze, jak i silniejsze relacje, tzn. wybrane wskaźniki dobrostanu wrażliwe są w sposób wyraźniejszy na kształtowanie się wyników odmiennych elementów struktury wzrostu gospodarczego.

Pozytywnie oceniam również ostatnią część rozprawy doktorskiej, która stanowi **zakończenie**. Doktorant odniósł się w nim do wszystkich kwestii zaplanowanych we wstępie, w tym celów i hipotez badawczych. Holistycznie, badanie przeprowadzone przez Autora wskazało, że istnieje zależność między obserwowalnymi miarami dobrostanu, zarówno pośredniego, jak i deklaratywnego a wzrostem gospodarczym. Równocześnie wskazano, że istotą tej relacji nie jest jedynie wielkość wzrostu gospodarczego mierzona wskaźnikiem PKB *per capita*, a raczej struktura gospodarcza tego wzrostu, która w wyraźny sposób przekładać się może na poprawę lub też pogorszenie stanu dobrostanu wymiernego. Osiągnięcie celu głównego pracy było możliwe dzięki realizacji poszczególnych celów szczegółowych. Przyjęta przez Autora hipoteza główna została zweryfikowana pozytywnie, natomiast w przypadku hipotez szczegółowych: trzy zostały zweryfikowane pozytywnie (I, IV i V), a dwie z nich negatywnie (II i III). W przypadku hipotezy II, przeprowadzone badania wykazały, że poszczególne przestrzenie warunków dobrostanu pośredniego pozostają w relacjach o różnej

sile w stosunku do odmiennych wskaźników struktury wzrostu gospodarczego. W związku z tym nie można było jednoznacznie wskazać miary, a tym bardziej grupy miar, której zmiany w wartości mogą wyjaśniać zmiany w wartościach wszystkich przestrzeni warunków dobrostanu wymiernego. Natomiast biorąc pod uwagę hipotezę III, badania przeprowadzone przez Doktoranta wykazały, że wśród badanych wskaźników poszczególnych krajów faktycznie można było wyróżnić szereg grup krajów o silnie zróżnicowanej charakterystyce. Równocześnie możliwe było wskazanie na wiele podobieństw i występujących schematów, m.in. wyraźny podział na kraje Europy Zachodniej oraz Europy Wschodniej. Ponadto, podobieństwa te występowały wyraźniej w ramach pojedynczego wskaźnika, gdzie podobieństwa te stały się jeszcze wyraźniejsze. Ostatecznie zaobserwowano silnie zbliżoną dynamikę zmian większości wskaźników struktury wzrostu gospodarczego, co wskazuje na ich zbliżoną cykliczność, a tym samym podobieństwo. Podsumowując ten fragment rozprawy, należy podkreślić, że wszystkie jej części stanowią zwartą, wzajemnie się uzupełniającą i logiczną całość, właściwą merytorycznie, podporządkowaną realizacji celu głównego. Wykorzystana w pracy obszerna literatura jest adekwatna do poruszanej problematyki.

3. Uwagi o charakterze redakcyjnym

Przeglądając stronę formalną recenzowanej pracy stwierdzam, że nie zawiera ona poważniejszych błędów i braków. W tekście można napotkać drobne niedociągnięcia redakcyjne i stylistyczne, ale nie wpływają one znacząco na ocenę opracowania. W przypadku chęci skonsultowania ww. drobnych uchybień, oczywiście służę pomocą. Ogólnie stwierdzam, że rozprawa doktorska mgra Mateusza Mariusza Mierzejewskiego prezentuje właściwy poziom formalny, jest napisana poprawnie pod względem językowym i jako tekst naukowy nie budzi poważniejszych zastrzeżeń.

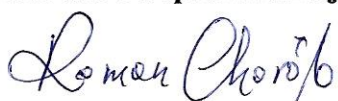
4. Całościowa ocena rozprawy i wniosek końcowy

Podsumowując stwierdzam, że oceniana dysertacja jest interesującym studium badawczym. Z przedstawionych szczegółowych analiz ukazuje się dobrze udokumentowane, wartościowe z punktu widzenia teoretycznego, opracowanie o charakterze monograficznym. Zakres badań wymagał od Doktoranta bardzo dobrego przygotowania merytorycznego. Autor zrealizował założony cel dzięki bardzo dobrej znajomości przedmiotu badań, odpowiednio dobranym metodom badawczym, właściwemu doborowi źródeł literaturowych i statystycznych oraz starannie zrealizowanej części empirycznej pracy. W wyniku tego Doktorant zaproponował m.in. autorski model przestrzeni dobrostanu, który umożliwił wyróżnienie

dobrostanu wymiernego, w tym dobrostanu deklaratywnego oraz pośredniego, a tym samym możliwie precyzyjne zdefiniowanie samego terminu dobrostanu. Praca posiada wysokie walory poznawcze i aplikacyjne, dlatego jednocześnie wnioskuję o poddanie pod głosowanie możliwości **wyróżnienia niniejszej rozprawy doktorskiej**.

Prezentowaną rozprawę doktorską oceniam pozytywnie. Autor samodzielnie rozwiązał problem naukowy, wykazał ogólną wiedzę teoretyczną w obszarze tematycznym dysertacji oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Przedmiotem rozprawy doktorskiej jest oryginalne rozwiązanie problemu naukowego w sferze gospodarczej.

Konkludując stwierdzam, że recenzowana rozprawa doktorska mgra Mateusza Mariusza Mierzejewskiego pt.: „*Ocena wpływu wzrostu gospodarczego na dobrostan wymierny*” powstała w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia i finanse **spełnia ustawowe kryteria stawiane pracom doktorskim** określone w art. 187 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.) i na tej podstawie wnioskuję do Rady Dyscypliny Ekonomia i Finanse Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie o **dopuszczenie jej do publicznej obrony**.

Roman Chorób